

ДІЕСЛІВНІ СИНОНІМИ ЯК ЗАСІБ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПЕРСОНАЖІВ У ПОВІСТЯХ Є.ГУЦАЛА

Н.Ф.Пашковська

(старший викладач, Ізмаїльський державний гуманітарний університет)

В статтє исследується функціональний аспект лексической синонимии в произведениях Е.Гуцала. С помощью синонимов автору удалось очень точно охарактеризовать своих персонажей.

The article explores the functional design of synonymic lexemes used by E.Hutsalo in his prose to give a neat and subtle portrayal of characters.

Вивчення мови художніх творів передбачає виявлення функціональної своєрідності мови художньої літератури упродовж умовних періодів, знання про історичні закономірності розвитку літературних стилів та з'ясування складної структурної єдності засобів і форм словесного вираження художнього задуму й розвитку індивідуального стилю митця.

Усебічне вивчення авторських ідіостилів – актуальне завдання сучасної лінгвістики. Аналізуючи навіть окремі аспекти індивідуального почерку письменника в тому чи іншому жанрі художньої літератури, дослідник виявляє мовну специфіку добору й використання мовних засобів художнього відображення реальної дійсності. У цьому розумінні поняття “стиль” визначається як принцип відбору письменником засобів мови і мовленнєвих побудов у певному жанрі художнього твору. Одним із таких мовних засобів є синоніми.

Широке вживання синонімів спостерігається у творах різних жанрів, від маленьких мініатюр до широких полотен. Не є винятком і творчість Є.Гуцала, яка складається з оповідань, повістей, романів.

Метою пропонованої статті є дослідження ролі лексичних синонімів у художніх творах Євгена Гуцала.

Визначними у творчості письменника є повісті другої половини шістдесятих років “Мертва зона”, “Родинне вогнище”, “Шкільний хліб”, “Княжа гора” та ін., що належать до реалістичної прози. У цих художніх текстах зафіксовано значну розгалуженість синонімічних рядів дієслівної лексики, спрямованих на відтворення найрізноманітніших динамічних ознак: процесу мовлення, переміщення, фізичних дій тощо. Явище синонімії переважає як в описах персонажів, так і в описах природи та оточення людини.

Повість-диалогія “Шкільний хліб” складається з двох повістей “Сільські вчителі” та “Шкільний хліб”. Це повість про післявоєнну убогість села та про сільських вчителів. Головною героїнею діалогії є Олена Левківна, сільська вчителька, жінка, яку в селі поважають, люблять, йдуть до неї за порадами.

Часто, творячи цей образ, Є. Гуцало вдається до синонімів. Так, показуючи Олену Левківну в різних життєвих ситуаціях, саме через синоніми та різні конкретизатори, письменник передає читачам її психологічний стан, в основному ніяковість, відчуття незручності від чогось. Це помітно, наприклад, в епізоді, коли вона прийшла підписувати Варку на позичку: - *Хліб печете, Варко?* – *привітавишись, чи то запитала, чи то ствердила Олена Левківна, відчуваючи якусь незручність і вже починаючи шкодувати, що почали з Варчиної хати* (1, 316). Те ж саме передається і в її спілкуванні з Сазонтом: – *І ще виграє, – пообіцяла Олена Левківна, непевно так, унівголоса, відчуваючи якусь незручність* (1, 321). Подібне відбувається і коли директор школи попросив Олену Левківну піти з ним до вчительки Насті Василівни подивитись, чи познімала вона образи: - *Може б, ви без мене? – спробувала викрутитись Олена Левківна, не бажаючи встрявати в таку халепу* (1, 382).

Також завдяки синонімам Є. Гуцало характеризує Олену Левківну через її ставлення до оточуючих людей. У спілкуванні з головою Олена Левківна покірна, знаючи натуру голови, вона боїться розлютити співрозмовницю необережним словом. Це яскраво передано синонімами мовлення та різними прирошеннями: – *Нічого, я постою, – промимрила вчителька, відчуваючи незручність, що завдала клопотів* (1, 286); – *Не так, – намагаючись говорити якомога м'якше, заперечила вчителька* (1, 288); – *Я винуватих не обстоюю, – майже прошепотіла вчителька* (1, 289); *Говорила вона повільно, кожне слово давалося їй з трудом* (1, 289); – *Піду я, – сказала Олена Левківна, вимучено й зніяковіло всміхаючись* (1, 290); *Сказала хрипким, простудженим голосом* (1, 297). Коли ж Олена Левківна спілкується з сусідкою Варкою, з якою в дуже хороших стосунках і часто одна одній допомагають, то Є. Гуцало використовує синонім *мовила* та прислівник: – *Ви нам не тільки кабана кололи, а й дріт ось затягаєте, еге?* – *вдячно мовила Олена Левківна* (1, 297).

По-іншому ставиться Олена Левківна до Фійони. Їй шкода жінки, бо та сама мучиться, виховуючи двох синів. Тому в розмові з нею Олена Левківна постає як обережна, чуйна людина, яка весь час відчуває себе ніби винною перед Фійоною: – *Звісно, постаралися б, але він у вас не один, і кожного треба взути, – делікатно виправдувалась Олена Левківна, щоб не ранили Фійону бодай одним необережним словом*

(1, 387); *Не в змозі відірватись од тих очей і чекаючи, що вони ось-ось бризнуть великими горошинами, Олена Левківна поквалливо сказала* (1, 387); – *Повірте, я не хотіла...не було в мене такого наміру, я хотіла, щоб усе було якнайкраще, - виправдувалась Олена Левківна й сама не відаючи, в чому їй треба виправдуватись* (1, 388). Слід зазначити, що таке враження виникає також внаслідок уживання Є. Гуцалом поряд із синонімами прислівників *делікатно, поквалливо*.

Так же само почувається Олена Левківна перед Фійоною, коли, прийшовши з роботи додому, застала жінку на своєму городі за копанням картоплі. Саме синонімами мовлення передається незрозумілий стан Олени Левківни: чи то незручність, чи вдячність, що сприймається через контекст: – *Доброго здоров'я, – привіталась Олена Левківна. – Я оце дивлюсь на вас... – і не доказала, бо чомусь завмерли слова на язичі* (1, 455); – *Я наче не просила вас, – якомога лагідніше сказала вчителька* (1, 456); – *Не кажіть такого, – мало не зі стогоном обізвалась Олена Левківна, так їй було важко* (1, 457).

Голову колгоспу Горпину Титівну всі називають “головиха”. За допомогою синонімів Є. Гуцало змальовує важкий і грубий характер цієї жінки. В будь-яких ситуаціях вона була впевненою, владною, що яскраво передається синонімами мовлення та відповідними нарощеннями, як-от у контекстах: *Мала звичку говорити голосно. Ось і зараз говорила так, наче перед нею сиділо півхати людей* (1, 286); *Головиха провадила далі – різко й голосно, мовби людей до хати набилось повнісінько і всі вони загомоніли* (1, 288); *Проте сказала це не таким різким голосом, наче й сама не дуже вірила в свої слова. Та вже впевнено піднесла голову, знову владно сказала* (1, 288).

Головиха зверхня у спілкуванні з односельчанами, в розмові з ними вона не стримує себе, частіше кричить, ніж говорить урівноважено. Таку її рису Є. Гуцало також вимальовує завдяки синонімам *прикрикнула, викрикнула, гриміла, спалахнула: Одне й те саме зарядили – діти й діти! – аж прикрикнула головиха на Олену Левківну – Тільки не я! – викрикнула головиха* (1, 289); *Проте головиха й не почула її, далі гриміла* (1, 289); *Й поки те казала, то гнів брав головиху. Зрешистю, головиха хльоснула себе батожилном по носі сказала сердито* (1, 357); – *Га? – знов спалахнула головиха й аж сіннулася до вчительки* (1, 358); – *Еге ж, – глузливо мовила головиха* (1, 359); – *В Медвинці ви не одні, – різко мовила головиха* (1, 359). Як видно з контекстів, зазначена характеристика підсилюється завдяки поєднанню синонімів з прислівниками *сердито, глузливо, різко*.

Інколи головиха заспокоюється, стає врівноваженою, як-от: – *Відпочиватиме тоді, коли прийде до нас вічний відпочинок, – похмуро мовила головиха* (1, 290); *Головиха наче трохи оговтала свою пасію і вела далі спокійніше, без крику* (1, 358). Таку її рису теж можна сприйняти з контексту.

У спілкуванні ж зі своєю тіткою головиха намагається бути лагідною, покірливою, хоча це не завжди їй вдається, та вона намагається себе стримувати. Це добре передано синонімами: *Головиха відповіла, стараючись не підвищувати голосу* (1, 361); – *А я ходжу по таких святах, – звисока, відчуваючи свою перевагу, відповіла головиха* (1, 362); – *Та-а-ак, – сказала головиха. Сказала тихо й гнівно* (1, 361).

В скрутних ситуаціях головиха вміє залишатися твердою, настояти на своєму. Це автор вдало передає за допомогою синоніма *сказала*, підсиленого прислівником *твердо*, наприклад, у ситуації, коли померла багатодітна мати Катерина Пекур, головиха вирішила, що повинна допомогти цим дітям, стати їм матір'ю: – *Не повинен розбивати сім'ю, – твердо сказала головиха* (1, 391); – *Знайдуться, – твердо сказала головиха, так, наче не просто говорила, а вже когось і на прикметі мала, здатного прийти у велику Пекурову сім'ю, стати для чужих дітей матір'ю* (1, 391).

Змальовуючи хвилини слабості головихи, автор показує, що вона все ж уміє взяти себе у руки, перебороти хвилювання і розгубленість. Це вдало передається за допомогою синонімів *мовила – провадила*, введених у відповідний контекст: – *Так, – тільки мовила головиха, бо всі обдумані слова раптово повилітали з пам'яті. Переборола власне замішання й провадила далі...* (1, 393).

Варка, сусідка Олени Левківни, добре живе з сусідами і завжди приходиться до них за порадами в будь-яких ситуаціях. За допомогою різних синонімів Є. Гуцало передає й стосунки між людьми, і їх ставлення до різних справ. Так, коли Варка просто приходиться до сусідів без потреб, письменник використовує синоніми *бубоніла, гомоніла, балакала*, показуючи цим її легковажність, балакучість: – *Господи, – бубоніла Варка* (1, 281); *Варка ще гомоніла-балакала про молоко, а потім..., зразу ж перескочила до того, що саме привело сюди* (1, 281). Зовсім інші синоніми використовує письменник в епізоді, коли Варка приходиться просити Олену Левківну, щоб та поговорила з головою колгоспу. Є. Гуцало показує, що Варка вміє грати на чужих емоціях, підлещуватися заради досягнення бажаного. З цієї метою він вживає синоніми *сказала, правила, підлещувалась, в голосі бринів щирий жаль*, підсилюючи їх необхідними лексемами: *Благально подивилась в очі Олені Левківні, шанобливо схилившись незграбною постаттю, й сказала, притишивши голос та надавши йому жалісливих ноток...* (1, 281); – *Ви така славна жінка, всі ж вас люблять, усі поважають, – і далі медовим голосом правила Варка* (1, 281); – *А ви в неї в почоті, вас усі поважають, – і далі підлещувалась Варка, не боячись передати куті меду* (1, 282); – *Я вашого добра ніколи не забуду, – і в її голосі бринів щирий жаль* (1, 282).

Також за допомогою синонімів Є. Гуцало показує психологічний стан Варки. Коли вона дуже переживає, що голова колгоспу накаже її за крадіжку пшениці, ці переживання передано синонімами *казала* з відповідним контекстом: *Варка сіла коло дверей, похмура, зі страдницьким виразом на обличчі. Сказала хрипким, простудженим голосом* (1, 297). Коли ж вчителі прийшли підписувати Варку на позику, її непривітність, викликану побоюванням, щоб її не заїдозрили у поганому, передано синонімами *казала* – *додала* – *буркнула*, поєднаних з прислівниками *не дуже привітно, сердито*: – *Печу, – сказала не дуже привітно Варка. Їй додала сердито, – без хліба не обійдеся...* (1, 316); *Щось буркнула, але її не почули* (1, 317). А задоволеність Варки, що сусід погодився сфотографуватися з її сім'єю, Є. Гуцало передає синонімами *гомоніла, розказувала: Проводжала до обійстя і все гомоніла, все розказувала* (1, 462).

Як поважають у селі Олену Левківну, так шанують і її чоловіка Никона Івановича, теж учителя. При змальованні цього персонажа Є. Гуцало використовує синоніми для показу його ставлення до інших людей, наприклад, щоб відтворити неоднотайність думок, письменник вживає синоніми мовлення: – *Авжеж ні, – й зовсім поблажливо сказав Никін Іванович* (1, 312); – *Як оце земля? – скептично гмукнув Никін Іванович* (1, 312); *Никін Іванович глузливо докинув...* (1, 313); – *Та де ж вони... – майже тихо заперечив Никон Іванович* (1, 314).

Також за допомогою синонімів мовлення Є. Гуцало передає психологічний стан Никона Івановича в різних життєвих ситуаціях, чи коли запрошують на весілля, чи коли пропонують купити крадену пшеницю: – *Ти що верзеш? – злетіло з батькового язика* (1, 368); – *Йй що я на тому весіллі робитиму? – бубонів по дорозі Никін Іванович* (1, 428); – *Пшениця крадена? – руба запитав Никін Іванович* (1, 494).

Крім цього, психологічний стан героя змальовано Є. Гуцалом і за допомогою синонімів руху, наприклад, в епізоді, коли з учнями сталося нещастя. Цими синонімами, а також прислівниками і контекстом яскраво передано тягар на душі від скоєного хлопцями: *Батько взяв сина за руку, повільно вийшли, похмуру протупцали поміж зурту школярів, які не розходились, із похнюпленими головами подалися додому* (1, 417).

Використовує Є. Гуцало синоніми і для змальовання психологічного стану дітей Олени Левківни і Никона Івановича. Так, незадоволення передано синонімами мовлення *буркнула, випалила, скрикнула, відрізала*: – *Не сяду я з ним до одного столу, – буркнула* (1, 302); – *А він із черепом грався, – випалила зловтішно* (1, 302); – *От і не брешу, – верескливо скрикнула Таїса* (1, 303); – *Сам ти ябеда, – відрізала Таїса* (1, 303). А поганий настрій Михайла через те, що Таїса розказала про череп матері, сприймається в контексті через синоніми *буркнув, кинув*, у поєднанні з прислівниками *сердито, погрозово*: – *Я ж сказав, що в бур'янах, – сердито буркнув Михайло* (1, 303); – *Ну, добре! – погрозово кинув Михайло* (1, 303). Розгубленість і провину Михайла, що корова через нього не повернулася додому, передано Є. Гуцалом синонімами *белькотав, намірився сказати*: – *Мамо, – белькотав неслухняним язиком* (1, 333); – *Мамо, – зрештою намірився сказати Михайло те, що часто говорилося в їхній хаті* (1, 334). А його радість, що корова прийшла додому, виражена синонімом *закричав*: – *Потім вискочив із хліва, влетів до хати й закричав: – Мамо, наша Зірка сама прийшла!* (1, 333).

Шокований стан Михайла від побаченого в кар'єрах виражається синонімами мовлення, уведеними у відповідний контекст: – *Мамо!... – озвався здалік, а більше нічого не вилетіло з грудей, наче застряло там* (1, 413); – *Чуєте, мамо... – й знову застряло в грудях* (1, 414); – *Був у Черепашицьких кар'єрах, – півголосом пробубонів* (1, 414); – *А Петра Козиря посікло всього, лиця й не видно в нього, але живий наче, – сказав так, ніби то мало найбільше обрадувати її* (1, 415).

Зовсім по-іншому змальовує письменник Михайла у стосунках з Марійкою, дівчиною, яка йому подобається. Сором'язливість хлопця при зустрічі з нею передається синонімами мовлення, уведеними до відповідного контексту: *Хотів сказати, що піде разом із нею, допоможе шукати, але язик не ворухнувся* (1, 445); – *Хочеш, здолавши вагання раптом спитав Михайло, я тобі вірша прочитаю...* (1, 446); – *Тільки не дивись на мене, – попросив. І, зирячи на темне конюшинисько, що слалось од них лівобіч, заговорив голосом стишеним, добрим, довірливим і, здавалось Марійці, наче не своїм, а чужим* (1, 447); – *Слухай, Марійко, – говорив Михайло і голосно, і впевнено, хоч не міг притлумити до кінця тремтіння в своєму голосі, – я знаю ще один віри, – послухай* (1, 448); *Його наче отямив той голос, хуленько подався до неї і, заглянувши в її насторожені очі, сказав провинно* (1, 449).

Важкі переживання, відчай Михайла від того, що до Марійки приходив з міста хлопець просити у матері згоди на одруження, Є. Гуцало передає синонімами руху: *Після уроків Михайло не пішов додому – сумно було й гірко, то побрів по заболоченому шляху, а потім звернув праворуч, у вуличку, що глибоко осіла в землю... Щось знало його з села, й Михайло по гатці подався на той берег* (1, 522); *Поминувши артільне господарство, побрѳохав по рудій стерні до ожереду, що хнюпився неподалік* (1, 523).

Такі ж синоніми руху вживаються і для передачі піднесеного настрою, коли Михайло йшов у ліс, де були Марійка з Таїсою. Але в обох випадках саме контекст сприяє розумінню внутрішнього стану персонажа: *Михайло подався за село* (1, 548); *За селом ішов повільно, хоч ноги так і зривались бігти:*

побоювався, що спізниться, що дівчата вже наберуть листя... **Ступив** між дерева, мов у холодну воду, озирнувся (1, 549); **Підійшов** до них, прислухаючись, як серце болісно, знеможливо б'ється (1, 550). Таким чином можна помітити, що при характеристиці Михайла синонімами Є. Гуцало передає лише психологічний стан героя.

Багато місця в повісті відведено і Степанові Кушті. За допомогою синонімів руху Є. Гуцало змальовує повільність, статечність цього персонажа: **Кушта** поволеньки **переступав** поріг (1, 309); **А він поволеньки зайшов, важкувато потупцявся** коло дверей (1, 310); **Потім навідався** Степан Кушта. Як завжди, **поволеньки переступив** поріг, злегка покашлюючи, хоч, звісно, кашляти йому не було потреби, **дрібненькими кроками, немов обмацуючи долівку, наблизився до стільця** (1, 345).

Однак у розмовах він запальний, жвавий, що теж передано синонімами, вже мовлення: **Кушта** вислухав із таким виглядом, наче мав ось-ось почути остаточну відповідь на своє запитання і, не почувши її, з **посереднім запалом сказав**. – **І не змітав! Ви подумайте, подумайте!** – **наполегливо вимагав** од Никона Івановича (1, 313); – **Я от про них...** – **гарячкував** Кушта (1, 314).

Взагалі автор відзначає, що цей герой **гомоніти** міг про будь-що, викладаючи все, що йому було відоме (1, 309); **Кушту** не переслухаєш. **Отак стань коло нього і стій, то чоловік торохкотітиме й торохкотітиме, все про одне й те саме, і слова з нього сипатимуться, як полова, й спину тому не буде...** (1, 399). Кушта і сам це добре розуміє: **І скоро в нього став такий вигляд, ніби чоловік шкочував за всім тим, що набалакав тут** (1, 314); – **Ну та я тут наварнякав, що й сам не можу повірити в свою балаканину** (1, 315).

Дуже часто автор дає характеристику персонажів завдяки синонімам мовлення. Так, сільського батюшку автор змалював поважним, спокійним чоловіком, він живе в селі, має сім'ю. Цю врівноваженість і поміркованість Є. Гуцало передає синонімами мовлення, наприклад, коли батюшку прийшли підписувати на позичку: – **Скільки?** – **запитав** батюшка спокійним і рівним голосом (1, 327); – **Тільки я хочу,** – **неквапно мовив** батюшка, беручи заіржавілу учнівську ручку, – **виправити проти свого прізвища цифру** (1, 328); **Батюшка** пожував губами, **відповів соковитим голосом** (1, 328); – **Щось мали сказати нам?** – **спитав батюшка гарним соковитим голосом, що вільно й легко народжувався десь у глибоких надрах його грудей** (1, 398).

Аналогічно Є. Гуцало змальовує нам і директора школи як серйозного, відповідального керівника. Саме синоніми **мовив, провадив, карбував** у відповідному контексті допомагають сприймати цей персонаж, таким, яким він є в житті: – **Ну, побачимо, побачимо,** – **багатозначно мовив** директор (1, 381); – **Незабаром новий навчальний рік,** – **провадив** директор (1, 385); – **Я розумію,** – **директор карбував слова** (1, 442). Хоча в деяких випадках письменник показує нам цього героя як м'яку, добру людину. Це передається синонімами **мовив, обізвався**, доповненими необхідними лексемами: – **А що я хочу запитати вас, Насте Василенко,** – **м'яким, хлон'якуватим голосом обізвався** директор. **Голос** явно не пасував до високої постаті... (1, 381); – **Хай, побачимо,** – **непевно мовив** (1, 385).

При змалюванні вчителя фізкультури синонімами мовлення передається його ставлення до людей. Так, з Пантелеєм Пекуром, старим дідом, він спілкується запанібрата, бо в душі посміюється з мерзлякуватості старого і з його дивацтв: – **Авжеж,** – **великодушно згодився** Андрій Кіндратович. **І так само запанібрата поцікавився:** – **Вмирати не думаєте?** (1, 394). З батюшкою вчитель розмовляє не дуже приязно, навіть зверхньо, бо не схвалює його способу життя: – **Дві тисячі карбованців,** – **з видимою зловтіхою мовив** учитель фізкультури (1, 327); – **А може б, ви на більшу суму підписалися, батюшко?** – **випалив** учитель фізкультури (1, 328); – **Чому?** – **різко спитав**, ніби своєю різкістю заперечуючи сказане батюшкою (1, 328); – **А хоч би вашу!** – **з незрозумілою злою втіхою сказав** учитель фізкультури (1, 335).

Не дуже щиро спілкується вчитель і з Фійоною, тож в епізоді, коли вона їм розповідає про сина, який вчиться у місті, Є. Гуцало вживає такі одиниці, як **весело так, з прихованою погрозою мовив, підвищивши голос до хрипоті, заговорив:** – **А город переробить!** – **весело так, з прихованою погрозою мовив** Андрій Кіндратович і, либонь, зразу ж про позичку хотів сказати, але Фійона знову заткнула йому вуха своїми словами (1, 336); **Вона ще говорила щось про свого сина, який тепер вчиться в місті, але вчитель фізкультури, хитрувато глянувши на Олену Левківну, підступив ближче до Фійони і, так, наче зараз командував класом учнів, що широко розбіглись по шкільному подвір'ї, заговорив** (1, 336).

Недоброзичливе ставлення учителя до Катерини Пекур, багатодітної жінки, яка, на його думку, не працює в колгоспі, а сидить дома, прикриваючись дітьми, передано синонімом **мовив** та прислівниками: – **Ми до вас!** – **мовив різкувато** (1, 340); **Але ж ви, Катерино, не дуже й надриваєтесь,** – **похмуро мовив** Андрій Кіндратович (1, 341). Характеристика підсилюється завдяки прислівникам **різкувато, похмуро**.

Синонімами **видушила** і **проказала** Є. Гуцало змальовує нам мовчкуватість, відлюдкуватість Фійони, її небажання говорити з кимось: **А що там із мене?** – **майже нечутно проказала** Фійона (1, 337); – **Ви й справді добра,** – **видушила** десь із глибини свого зболілого єства жінка... (1, 388).

При творенні образу Фійони для розкриття психологічного стану героїні Є. Гуцало використовує також

синоніми руху, але вводить їх у контекст, що якнайвлучніше передає внутрішній стан персонажа: *Вже зладналась йти, вже й крок ступила, та зупинилася... Фійона натомлено повернулася і неквапливо посунула по скопаному городу. Трудно переставляла ноги, ніби за кожним кроком приростали до землі, а вона їх відриває, а ноги знов приростали, й жінка відриває* (1, 457).

Отже, у мові превалює принцип антропоцентричності, який полягає в тому, що у центрі мовотворчості перебуває людина, відбір і оцінка нею найрізноманітніших реалій, а також оцінка самої людини. Присутність людини відчутна на всьому просторі мови, але найвиразніше помітна саме в лексиці, особливо у синонімії, оскільки синоніми не тільки й не стільки називають предмети, скільки зображують їх багатоаспектно, з усією різноманітністю конотативних нюансів. Об'єктивація у синонімах почуттів, думок, настроїв, уявлень, внутрішніх переживань виходить на передній план, вибудовує розгалуженість мікроструктур, пронизує не тільки поверхневий рівень духовного життя людини, а й проникає у глибину сенсорних відчуттів, вибудовує її менталітет і прагматичне поле. Тому не дивно, що при зображенні своїх героїв Є. Гуцало використовує різні за "темою" ряди дієслівних синонімів, підпорядковуючи їх у творах одній меті: акцентувати увагу на динаміці зображуваних подій, станів, відчуттів персонажів тощо. Насиченість текстів такою лексичною синонімією є, на наш погляд, художньо вмотивованою. Героїка зображуваних подій, енергія воєнної та повоєнної доби, людські долі у важкий час відбудови господарства, які постають у творчості Є. Гуцала, вимагали від митця виваженого, влучного слова, яке найточніше б змогло передати сутність позитивних і негативних персонажів. І тут неабияку роль відіграє лексична синонімія, яка складає своєрідні тематичні групи, що характеризують зовнішні та внутрішні ознаки персонажів.

1. Гуцало Є. Вибрані твори. Т. 1. Передм. М. Г. Жулинського / Гуцало Є. – К., 1987.